

1 Asia

1. Jatkoselvitykseen ryhtyminen yrityskaupassa Elisa Oyj / PPO-Yhtiöt Oy, Kymen Puhelin Oy ja Telekarelia Oy

2 Asian vireilletulo

2. Kilpailuvirastolle¹ on 21.12.2012 ilmoitettu järjestely, jossa Elisa Oyj hankkii määräysvallan PPO-Yhtiöt Oy:ssä, Kymen Puhelin Oy:ssä ja Telekarelia Oy:ssä.
3. Kilpailu- ja kuluttajavirasto on 18.1.2013 ilmoittanut yrityskaupan ilmoittajalle, että 21.12.2012 tehty yrityskauppailmoitus on ollut epätäydellinen. Ilmoittaja on toimittanut puuttuvat tiedot 9.1.2013. Yrityskauppailmoituksen katsotaan siten tulleen vireille 9.1.2013, josta hetkestä myös kilpailulain 26 §:n mukaiset määräajat alkavat kulua.

3 Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta

4. **Elisa Oyj** tarjoaa puhelin- ja tietoliikennepalveluita sekä niihin liittyviä toimintoja kotitalouksille ja yrityksille. Elisa-konserni tarjoaa kattavasti paikallisia ja valtakunnallisia puhe- ja datapalveluita kiinteässä verkossa, matkaviestinverkossa ja kaapelitelevisioverkossa.
5. **PPO-Yhtiöt** (jäljempänä PPO) on alueellinen Finnet-yhtiö, joka toimii verko- ja palveluoperaattorina Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla sekä tuottaa operaattoripalveluja myös pohjoisessa Keski-Suomessa, Kaustisen seutukunnassa ja Suupohjan alueella. PPO vuokraa televerkkoa Länsi-Lapissa ja Kainuussa. PPO tarjoaa asiakkaille nykyaikaisia tietoliikennepalveluja: kiinteän verkon palveluja sekä mobiili- ja tietoverkkopalveluja.
6. PPO:lla on seuraavat yrityskaupan kannalta relevanteilla markkinoilla toimivat tytäryritykset: Viske Oy, PPO Palvelut Oy, Telekarelia Oy (omistusosuus: 55,4 %), Gisforest Oy ja BCC Oy. PPO:lla on lisäksi vähemmistöosakkuuksia Kymen Puhelin Oy:ssä (45,34 %), Softera Oy:ssä (21,15 %), FNE Finland Oy:ssä (17,8 %) ja Super Head End Finland Oy:ssä (20 %).
7. **Kymen Puhelin Oy** (jäljempänä KYMP) tarjoaa kattavia tietoliikenne- ja telekommunikaatioratkaisuja asiakkailleen Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa. KYMP on vähemmistöosakkaana Datame Oy:ssä (35 %), FNE Finlandissa (5,73 %), Softerassa (12,05 %) ja Super Head End Finlandissa (16,3 %).
8. **Telekarelia Oy** tarjoaa tietoliikennepalveluja eli kiinteän verkon palveluja sekä mobiili-, kaapelitelevisio- ja tietoverkkopalveluja toimialueellaan Poh-

¹ Kilpailuvirasto ja Kuluttajavirasto yhdistyivät 1.1.2013 alkaen Kilpailu- ja kuluttajavirastoksi.

jois-Karjalassa. Telekarelialla on vähemmistöosakkuuksia Datamessa (10,03 %), FNE Finlandissa (22,33 %), KYMPissä (1,58 %) ja Softerassa (1,2 %).

4 Kilpailuoikeudellinen arviointi

9. Tässä päätöksessä esitetyt Kilpailu- ja kuluttajaviraston kannanotot ovat alustavia, eivätkä ne myöskään muodosta tyhjentävää luetteloa mahdollisista kilpailuongelmista. Tässä päätöksessä ei ole tarvetta ottaa lopullista kantaa relevanttien hyödykemarkkinoiden tai maantieteellisten markkinoiden määrittelyyn.

4.1 Yrityskauppasäännösten soveltuminen järjestelyyn

10. Elisa-konsernin maailmanlaajuinen liikevaihto oli vuonna 2011 noin 1,5 miljardia euroa, josta noin 1,4 miljardia euroa kertyi Suomesta. PPO-konsernin maailmanlaajuinen liikevaihto vuonna 2011 oli noin 71,5 miljoonaa euroa, josta [yli 20]² miljoonaa euroa kertyi Suomesta. Koska kilpailulaissa määritellyt liikevaihtorajat ylittyvät, järjestely kuuluu yrityskauppavalvontaa koskevien säännösten soveltamisalaan.

4.2 Relevantit markkinat, markkinoiden koko ja kilpailutilanne

4.2.1 Ilmoittajan näkemys vaikutuksenalaisista markkinoista

11. Ilmoittajan mukaan yrityskaupan osapuolet toimivat puhelin- ja tietoliikennepalveluiden markkinoilla Suomessa. Osapuolten ydinliiketoiminta muodostuu viestintämarkkinalain mukaisesta ilmoituksenvaraisesta yleisestä leitoiminnasta sekä matkaviestinliiketoiminnasta.
12. Ilmoittaja katsoo, että yrityskaupan kannalta relevantit markkinat ovat monelta osin ristikkäiset, minkä vuoksi osalla markkinoista osapuolten suhde voidaan katsoa sekä horisontaaliseksi että vertikaaliseksi. Relevantit markkinat on yrityskauppailmoituksessa jaoteltu horisontaalisiin ja vertikaalisiin sen mukaan kumpaa ne ilmoittajan mukaan lähemmin ovat.
13. Ilmoittajan mukaan yrityskaupan kannalta relevantit horisontaaliset tuotemarkkinat ovat (suluissa ilmoittajan näkemys kyseisen markkinan maantieteellisestä laajuudesta):

1.a Kiinteän verkon laajakaistapalvelut kuluttajille (valtakunnallinen)

2.a Mobiili-laajakaistapalvelut kuluttajille (valtakunnallinen),

3. Yrityksille tarjottavat ICT-kokonaispalvelut (valtakunnallinen),

² Hakasulkeisiin merkityissä kohdissa tarkka tieto on poistettu liikesalaisuutena.

4. *Valtakunnalliset runkoverkon palvelut (valtakunnallinen) ja*
5. *Tukkutason laajakaistapalvelut (paikallinen).*
14. Osapuolet ovat tunnistaneet seuraavat markkinasegmentit (tai niiden alasegmentit) relevanteiksi markkinoiksi, jotka ovat pääasiassa vertikaalisia:
6. *Mastot (valtakunnallinen),*
7. *Matkaviestinpalveluiden ylläpitämiseen tarvittavat transmissioyhteydet (valtakunnallinen) ja*
8. *Tilaajayhteysverkon vuokraus (paikallinen).*
15. Yrityskauppaan läheisesti liittyvät markkinat ovat:
9. *Kaapelitelevisiopalvelut (alueellinen),*
10. *Maksutelevisiopalvelut (valtakunnallinen),*
11. *Maksutelevisio-operaattoreiden ohjelmahankinta (vähintään valtakunnallinen) sekä*
12. *Matkaviestinliittymien myyntiedustukset (valtakunnallinen).*
16. Ilmoittaja on lisäksi Kilpailu- ja kuluttajaviraston pyynnöstä toimittanut tietoja seuraavista markkinoista:
- 1.b *Kiinteän verkon puhelinliittymät (valtakunnallinen)*
- 2.b *Mobiiliverkon puhelinliittymät (valtakunnallinen)*

4.2.2. Kiinteän verkon laajakaistapalvelut kuluttajille

17. Ilmoittajan mukaan laajakaistapalvelulla tarkoitetaan kiinteähintaista ja aina auki olevaa nopeaa Internetyhteyttä. Kiinteän verkon laajakaistapalvelu on sidottu kiinteään käyttöpaikkaan. Laajakaistapalveluita voidaan tarjota usean verkkotekniikan välityksellä. Suomessa kiinteän puhelinverkon ADSL-tekniikka ja kaapelimodeemitekniikka ovat tällä hetkellä eniten käytössä olevat laajakaistatekniikat. Ilmoittajan mukaan kuluttajat ovat johdonmukaisesti siirtyneet käyttämään yhä nopeampia kiinteän verkon laajakaistaliittymiä. Laajakaistapalveluiden ohella operaattorit tarjoavat loppuasiakkaille erikseen myös tietoturvapalveluita, kuten esim. palomuri- ja virustorjuntapalveluita.
18. Suomen markkinoiden koko oli vuonna 2011 ilmoittajan arvion mukaan noin [1 200 000–1 300 000] liittymää ja myynnin arvo noin [250–300] miljoonaa

euroa. Ilmoittajan mukaan Elisan markkinaosuus oli noin [20–40] % tärkeimpien kilpailijoiden ollessa TeliaSonera [20–40] %:n, DNA [10–30] %:n ja Finnet-ryhmä [10–30] %:n markkinaosuuksilla. Ilmoittajan mukaan PPO:n markkinaosuus vuonna 2011 oli alle [5] %, KYMPin alle [5] % ja Telekarelian [alle 1] %.

19. Yrityskaupan osapuolet katsovat, että kuluttajille tarjottavien kiinteiden laajakaistapalveluiden markkinat ovat valtakunnalliset. Ilmoittaja on kuitenkin antanut yrityskauppailmoituksessa tietoja osapuolten markkinaosuuksista myös niillä paikallisilla markkinoilla, joita yrityskauppa koskee.
20. Viestintäviraston markkina-analyyseihin³ mukaan yrityskaupan osapuolet ovat perinteisillä toimialueillaan⁴ ns. huomattavan markkinavoiman⁵ yrityksiä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että huomattavan markkinavoima yrityksellä on alueella korkea markkinaosuus. Viestintäviraston 15.5.2012 markkinaosuustaulukon perusteella yrityskaupan osapuolten markkinaosuus tietyillä alueilla saattaa olla jopa yli 90 %. Ilmoittajan mukaan osapuolten toiminnoissa on kuitenkin hyvin vähän päällekkäisyyttä ja Elisan markkinaosuus PPO:n, KYMPin ja Telekarelian perinteisillä toimialueilla oli vuonna 2011 alle [5] %.
21. Ilmoittajan mukaan Elisan markkinaosuus kuluttajille tarjottujen kiinteän verkon laajakaistaliittymien markkinoilla on hyvin pieni PPO:n, KYMPin ja Telekarelian perinteisillä toimialueilla, koska Elisa on keskittynyt tarjoamaan palveluita kasvukeskuksissa (Helsingin, Hyvinkään, Hämeenlinnan, Joensuun, Jyväskylän, Kuopion, Lahden, Lappeenrannan, Lohjan, Oulun, Porvoon, Riihimäen, Tampereen, Turun ja Vaasan myyntialueet) ja lopettanut kiinteän verkon laajakaistaliittymien uusmyynnin kuluttajille kasvukeskusten

³ Viestintäviraston tehtävänä on viestintämarkkinoiden toimivuuden ja tehokkuuden turvaaminen. Tavoitteena on, että kuluttajille on tarjolla keskenään kilpailevia, teknisesti kehittyneitä, laadukkaita ja edullisia viestintäpalveluita. Jotta tämä tavoite saavutettaisiin, Viestintävirasto valvoo viestintämarkkinalain (393/2003) noudattamista. Lain täytäntöönpanoon kuuluvat esimerkiksi merkityksellisten viestintämarkkinoiden määrittely ja analysointi, mahdollisten huomattavan markkinavoiman yritysten nimeäminen sekä velvollisuuksien asettaminen näille.

⁴ Elisan perinteisillä toimialueilla tarkoitetaan seuraavia alueita: Pääkaupunkiseudun alue (Espoo, Helsinki, Inchoo, Järvenpää, Karkkila, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Nummi-Pusula, Nurmijärvi, Sipoo, Siuntio, Tuusula, Vantaa ja Vihti), Tampereen alue (Hämeenkyrö, Ikaalinen, Juupajoki, Kangasala, Lempäälä, Nokia Orivesi, Pirkkala, Sahalahti, Tampere, Vesilahti, Viljakkala ja Ylöjärvi), Keski-Suomen alue (Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän maalaiskunta, Korpilahti, Laukaa, Muurame, Petäjävesi ja Toivakka), Riihimäen alue (Hausjärvi, Janakkala, Lammi, Loppi, Mäntsälä ja Riihimäki), Joensuun alue (Joensuu pois lukien Eno, Kiihtelysvaara, Pyhäselkä ja Tuupovaara) ja Lounais-Suomen alue (Lieto, Paimio, Piikkiö ja Sauvo).

PPO:n perinteisellä toimialueella tarkoitetaan seuraavia kuntia: Alavieska, Haapavesi, Kalajoki, Kannus, Merijärvi, Nivala, Oulainen, Pyhäjoki, Raahe, Sievi, Siikajoki, Toholampi, Vihanti ja Ylivieska.

Telekarelian perinteisellä toimialueella tarkoitetaan seuraavia kuntia: Joensuu (vain osa alueesta: Pyhäselkä, Kiihtelysvaara ja Eno), Kontiolahti ja Outokumpu.

KYMPin perinteisellä toimialueella tarkoitetaan Kotkaa.

⁵ Viestintämarkkinalain mukaan yrityksellä on huomattava markkinavoima, jos sillä markkina-analyysin perusteella havaitaan olevan tietyillä markkinoilla yksin tai yhdessä muiden kanssa sellaista taloudellista vaikutusvaltaa, jonka turvin se voi toimia huomattavassa määrin riippumattomana kilpailijoista, kuluttajista tai muista käyttäjistä.

ulkopuolisilla alueilla elokuussa 2008. PPO:n, Telekarelian ja KYMPin perinteiset toimialueet, pois lukien Kontiolahti, ovat Elisan kiinteän laajakais-
tan myyntialueiden ulkopuolella eikä Elisa näin ollen ole elokuun 2008 jäl-
keen toiminut näillä alueilla aktiivisena kilpailijana.

4.2.3. Kiinteän verkon puhelinliittymät

22. Ilmoittajan mukaan yrityskaupan osapuolet tarjoavat kiinteän verkon puhe-
palveluita perinteisillä toimialueillaan.
23. Ilmoittajan mukaan kiinteän verkon puhepalveluiden markkinoiden koko
Suomessa vuonna 2011 oli noin [800 000–1 000 000] liittymää ja kokonais-
arvo noin [150–250] miljoonaa euroa. Ilmoittajan mukaan Elisan markkina-
osuus vuonna 2011 oli noin [20–40] %, PPO:n alle 5 % ja KYMPin sekä Te-
lekarelian kummankin alle 1 %, tärkeimpien kilpailijoiden ollessa Te-
liaSonera [20–40] %:n, Finnet-ryhmä [10–30] %:n ja DNA [10–30] %:n
markkinaosuuksilla.
24. Perinteisillä toimialueillaan yrityskaupan osapuolten markkinaosuudet saat-
tavat olla jopa yli 90 %.

4.2.4. Mobiililaajakaistapalvelut kuluttajille

25. Ilmoittajan mukaan mobiililaajakaistapalvelulla tarkoitetaan matkaviestin-
verkossa tarjottua 3G ja 4G tekniikalla toteutettua laajakaistapalvelua. Mo-
biililaajakaistapalveluita voidaan tarjota useilla eri taajuuksilla toimivissa
matkaviestinverkoissa (450 MHz, 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz, 2100
MHz, 2,6 GHz). Relevantit maantieteelliset markkinat ovat ilmoittajan mu-
kaan valtakunnalliset. Mobiililaajakaistapalveluita tarjoavat kaikki Suomes-
sa toimivat matkaviestinpalveluita tarjoavat operaattorit.
26. Mobiililaajakaistapalvelujen osalta Suomen markkinoiden koko oli Elisan
arvion mukaan vuonna 2011 noin [900 000–1 100 000] liittymää ja markki-
noiden kokonaisarvo noin [100–200] miljoonaa euroa. Elisan markkina-
osuus oli ilmoittajan arvion mukaan noin [30–50] %, TeliaSoneran noin [10–
30] % ja DNA:n noin [10–30] %. Mainitut markkinaosuustiedot koskevat
vain niitä mobiili liittymiä, joihin sisältyy ainoastaan laajakaistapalvelu. Data-
palveluita voidaan kuitenkin käyttää myös muiden mobiilipalveluiden lisä-
palveluna. Viestintäviraston vuosikatsauksen mukaan vuoden 2011 lopussa
noin 52 prosentista matkaviestinverkon liittymiä käytettiin tiedonsiirtopalve-
lua tai ainakin maksettiin tiedonsiirtopalvelusta. Markkinaosuudet matka-
viestinverkon liittymien (sisältää sekä puhe- että laajakaistapalvelut) tarjon-
nassa olivat seuraavat: Elisa noin 39 %, TeliaSonera noin 35 %, DNA noin
24 % ja muut noin 2 %.
27. Ilmoittajan mukaan PPO:n ja KYMPin markkinaosuus mobiililaajakaistapal-
velujen markkinoilla vuonna 2011 oli kummankin alle [1] % ja Telekarelian
[alle 1] %.

4.2.5. Mobiiliverkon puhelinliittymät

28. Ilmoittajan mukaan yrityskaupan osapuolista Elisa, PPO ja Telekarelia tarjoavat mobiiliverkon puhelinliittymiä. Sekä PPO että Telekarelia tarjoavat liittymiä Dicame tuotemerkillä. KYMPilä ei ole lainkaan omia mobiiliverkon puhelinliittymiä.
29. Ilmoittajan mukaan mobiiliverkon puhelinliittymien markkinoiden koko vuonna 2011 oli noin [7,5–8,5] miljoonaa liittymää ja markkinoiden kokonaisarvo oli noin [1–1,5] miljardia euroa. Ilmoittajan mukaan Elisan markkinaosuus vuonna 2011 oli noin [30–40] % ja PPO:n sekä Telekarelian kummankin alle [1] %, tärkeimpien kilpailijoiden ollessa TeliaSonera noin [30–40] %:n ja DNA noin [20–30] %:n markkinaosuuksilla.

4.2.6. Yrityksille tarjottavat ICT-kokonaispalvelut

30. Ilmoittajan mukaan yrityksille tarjottaviin ICT-kokonaispalveluihin kuuluvat muun muassa matkaviestinpalvelut, puhepalvelut, VoIP-liittymät sekä tietoliikenne- ja tietoturvapalvelut. Tietoliikenne- ja tietoturvapalveluilla tarkoitetaan erilaisia tiedonsiirto- ja tietoturvapalveluita. ICT-kokonaispalvelut voidaan toteuttaa ilmoittajan mukaan useilla vaihtoehtoisilla tekniikoilla, mukaan lukien matkaviestinverkkojen 3G- ja 4G-tekniikat, VoIP-tekniikat, kiinteän verkon xDSL-tekniikat sekä valokuituverkon Ethernet-tekniikat. ICT-kokonaispalveluita tarjotaan yritysten ohella myös julkisyhteisöille kuten kunnille ja valtiolle.
31. Relevantit maantieteelliset markkinat ovat ilmoittajan mukaan valtakunnalliset, suurimpien kansainvälisten yritysten osalta jopa laajemmat.
32. ICT-kokonaispalvelumarkkinan arvo oli ilmoittajan mukaan noin [1–2] miljardia euroa vuonna 2011. Elisan markkinaosuus oli ilmoittajan mukaan noin [20–40] %, PPO:n alle 1 %, Telekarelian [alle 1] % ja KYMPin alle [1] %. Ilmoittaja arvioi TeliaSoneran markkinaosuudeksi noin [20–40] %, DNA:n noin [10–30] % ja Finnet-ryhmän noin [1–10] %.
33. Suomessa ICT-kokonaispalveluita tarjoavat teleyritysten lisäksi mm. Tieto, Logica, Fujitsu ja IBM. Markkinaa voisi ilmoittajan mukaan tarkastella myös laajempaan ICT-palvelumarkkinana, johon sisältyy tietoliikennepalvelumarkkinan lisäksi IT-palvelumarkkina, arvoltaan noin [2–3] miljardia euroa.

4.2.7. Valtakunnalliset runkoverkkopalvelut

34. Runkoverkon palveluilla eli runkotason kiinteillä yhteyksillä tarkoitetaan ilmoittajan mukaan paikallisten verkkojen välisiä yhteyksiä, joiden välityksellä liikenne kulkee verkosta toiseen ja jotka eivät sisällä yhteyttä loppukäyttäjälle. Runkotason kiinteät yhteydet on rakennettu pääosin maan suurimpien kaupunkien välille. Runkotason kiinteitä yhteyksiä tarvitaan datasiirtoon ja raaka-aineeksi viestintäpalveluiden, kuten matka-, paikallis-, kauko-

ja ulkomaanpuhelupalveluiden sekä laajakaistapalveluiden tuottamisessa loppuasiakkaalle.

35. Relevantit maantieteelliset markkinat ovat runkoverkon palveluiden osalta ilmoittajan mukaan valtakunnalliset. Suomessa on useita ja erityisesti suurten kaupunkien alueilla päällekkäisiä runkoverkkoja, joiden siirtokapasiteettia yritykset voivat vuokrata. Ilmoittajan näkemyksen mukaan runkoverkoissa on tällä hetkellä vapaata kapasiteettia.
36. Valtakunnallisia runkoverkkojen palveluita tarjoavia yrityksiä on useita, joista suurimmat ovat TeliaSonera, Elisa, DNA, TDC Song ja FNE Finland. Lisäksi valtiolla on oma runkoverkko [...]. Suuri osa toimijoista tarjoaa runkoverkkokapasiteettia kaikille toimijoille. Kuitujen vuokraus on yleistä ja toimijoilla on mahdollisuus toteuttaa runkoverkkoyhteydet itsenäisesti tai hankkia ne suurikapasiteettisina palveluina.
37. Ilmoittajan arvion mukaan runkoverkkopalveluiden markkinoiden kokonaisarvo vuonna 2011 oli noin [40–60] miljoonaa euroa. Suurimmat markkinaosuudet runkoverkkopalveluissa on ilmoittajan mukaan TeliaSoneralla (noin [30–50] %), Elisalla (noin [30–50] %) sekä DNA:lla (noin [10–30] %). Ilmoittajan mukaan KYMPin markkinaosuus vuonna 2011 oli alle [5] % ja Telekarelian [alle 5] %. PPO ei tarjoa valtakunnallisia runkoverkkopalveluja. Palveluja tarjoaa sen sijaan FNE Finland Oy, jossa PPO:lla on 17,8 %:n vähemmistöosuus. Osuuden FNE Finlandista omistaa myös KYMP (5,73 %) ja Telekarelia (22,33 %).

4.2.8. Tukkutason laajakaistapalvelut

38. Tukkutason laajakaistapalveluilla tarkoitetaan ilmoittajan mukaan verkkoyrityksen palveluyritykselle tarjoamaa tukkutason laajakaistapalvelua. Tukkutason laajakaistapalvelut kuuluvat viestintämarkkinalain mukaisen ennakosääntelyn piiriin (säännelty markkina M5). Yrityskaupan osapuolet ovat rakentaneet DSL-verkkoja omien toimialueidensa lisäksi myös muiden teleyritysten perinteisille toimialueille. Ne myös vuokraavat laajakaistatukku- tuotetta paikallisilta yhtiöiltä.
39. Relevantit maantieteelliset markkinat ovat ilmoittajan mukaan paikalliset ja rajautuvat paikallisten teleoperaattoreiden perinteisten toimialueiden mukaan.
40. Ilmoittajan mukaan Elisalla ei ole näillä markkinoilla päällekkäistä toimintaa PPO:n ja KYMPin kanssa Elisan omilla perinteisillä toimialueilla. Telekarelialla on sen sijaan toimintaa Elisan perinteisellä toimialueella Joensuussa. Joensuussa Elisa vuokraa tilaajayhteyksiä useille toimijoille. [...].
41. Elisa on vuokrannut tilaajayhteyksiä [...].

42. Elisalla on omia laajakaistapalvelujen tuottamiseen tarvittavia laitteistoja PPO:n, KYMPin ja Telekarelian alueilla.

4.2.9. Mastot

43. Mastomarkkinoihin kuuluvat ilmoittajan mukaan kaikki ne mastot, jotka soveltuvat matkaviestinverkon tukiaseman kiinnittämiseen korkeutensa, sijaintinsa ja muiden ominaisuuksiensa puolesta. Mastoja omistavat ja mastojen antennipaikkoja vuokraavat matkaviestinoperaattoreiden lisäksi myös muut tahot. Mastoihin voidaan sijoittaa matkaviestinverkkojen tukiasemien lisäksi myös muita radiolähettämiä, esimerkiksi radiolinkkejä sekä TV- ja radioverkkojen lähetysantenneja.
44. Relevantit maantieteelliset markkinat ovat ilmoittajan mukaan valtakunnalliset. Suurimmat mastopaikkoja vuokraavat yritykset toimivat valtakunnallisesti ja niillä on mastoja eri puolilla Suomea.
45. Ilmoittajan mukaan mastomarkkinoiden kokonaisarvo Suomessa vuonna 2011 oli noin [50–100] miljoonaa euroa. Vuonna 2011 Elisan markkinaosuus oli ilmoittajan mukaan noin [10–30] %, PPO:n [alle 5] %, KYMPin alle [5] % ja Telekarelian [alle 5] %. TeliaSoneran markkinaosuudeksi ilmoittaja arvioi noin [40–60] % ja DNA:n noin [10–30] %.

4.2.10. Matkaviestinpalveluiden ylläpitämiseen tarvittavat transmissioyhteydet

46. Matkaviestinpalveluiden ylläpitämiseen tarvittavilla transmissioyhteyksillä tarkoitetaan ilmoittajan mukaan matkaviestinverkon tukiasemien välisiä siirtoyhteyksiä. Transmissioyhteydet voidaan toteuttaa kiinteillä valokuitu- tai metallijohtimisilla yhteyksillä tai radiolinkkien avulla.
47. Relevantit maantieteelliset markkinat ovat ilmoittajan mukaan valtakunnalliset. Valtakunnalliset matkaviestinoperaattorit toimivat markkinoilla sekä ostajina että myyjinä.
48. Ilmoittajan mukaan markkinoiden kokonaisarvo vuonna 2011 oli noin [50–100] miljoonaa euroa, ja Elisan markkinaosuus näillä markkinoilla oli noin [30–50] %, PPO:n [alle 5] %, KYMPin alle [5] % ja Telekarelian [alle 5] %. Ilmoittajan mukaan osapuolten merkittävimmät kilpailijat ovat TeliaSonera noin [30–50] %:n, DNA noin [10–30] %:n ja Finnet-ryhmä noin [1–10] %:n markkinaosuuksin.

4.2.11 Tilaajayhteysverkon vuokraus

49. Tilaajayhteydellä tarkoitetaan ilmoittajan mukaan sitä kiinteän puhelinverkon osaa, joka on käyttäjän liittymän ja sellaisen laitteen välillä, jolla voidaan ohjata viestejä. Tilaajayhteysverkon vuokraus kuuluu viestintämarkkinain mukaisen ennakkosääntelyn piiriin (säännelty markkina M4). Yrityskaupan osapuolet ovat rakentaneet ainoastaan yksittäisiä yhteyksiä tois-

tensa perinteisille toimialueille. Tämän vuoksi ilmoittaja katsoo markkinan olevan pääasiassa vertikaalinen.

50. Relevantit maantieteelliset markkinat ovat ilmoittajan mukaan paikalliset ja rajautuvat paikallisten teleoperaattoreiden perinteisten toimialueiden mukaan.
51. Ilmoittajan mukaan markkinoiden kokonaisarvo Suomessa vuonna 2011 oli noin [30–60] miljoonaa euroa, josta Elisan markkinaosuus oli noin [30–50] %, TeliaSoneran noin [30–50] %, DNA:n noin [20–40] % ja Finnet-ryhmän noin [1–20] %.
52. Perinteisillä toimialueillaan yrityskaupan osapuolten markkinaosuudet saattavat olla jopa yli 90 %. Ilmoittajan mukaan Elisalla ei kuitenkaan ole päällekkäistä toimintaa PPO:n ja KYMPin kanssa Elisan perinteisillä toimialueilla, [...]. Telekarelialla on toimintaa Elisan perinteisellä toimialueella Joensuussa, [...]. Vuonna 2011 Elisan vuokraustoiminnan liikevaihto Joensuussa oli [...].

4.2.12 Lähimarkkinat

53. Edellä kuvattujen markkinoiden lisäksi yrityskaupan osapuolet toimivat ilmoittajan mukaan myös kaapelitelevisiopalveluiden markkinoilla, maksutelevisiopalveluiden markkinoilla, maksutelevisio-operaattoreiden ohjelmanhankinnan markkinoilla ja telepalveluiden myyntiedustuksen markkinoilla.
54. Ilmoittajan mukaan *televisiopalveluiden* kokonaismarkkinoiden arvo vuonna 2011 oli noin [1–1,5 miljardia] euroa. Osapuolten kaapelitelevisiojako kattaa noin [...] Suomen 2,5 miljoonasta kotitaloudesta. Ilmoittajan mukaan osapuolten kaapelitelevisioverkot eivät ole miltään osin päällekkäiset.
55. Ilmoittajan mukaan *maksutelevisiopalveluiden* markkinat Suomessa vuonna 2011 olivat kooltaan noin 700 000 kotitaloutta, ja markkinoiden kokonaisarvo oli noin [200–300] miljoonaa euroa. Ilmoittajan mukaan Elisan markkinaosuus maksutelevisiopalveluissa vuonna 2011 oli noin [10–30] %, PPO:n [alle 5] %, KYMPin [alle 5] % ja Telekarelian [alle 5] %. Osapuolten merkittävimmät kilpailijat olivat ilmoittajan mukaan PlusTV noin [20–40] %:n, DNA noin [20–40] %:n ja TeliaSonera noin [1–20] %:n markkinaosuuksilla.
56. Ilmoittajan mukaan *maksutelevisio-operaattoreiden ohjelmanhankinnan* markkinoiden arvo Suomessa vuonna 2011 oli noin [100–200] miljoonaa euroa. Näillä markkinoilla toimivat sekä Elisa että SHEF, jossa kaupan kohteilla on vähemmistöomistuksia. Ilmoittajan arvion mukaan Elisan markkinaosuus vuonna 2011 oli noin [1–20] % ja SHEF:n alle [5] %.
57. Ilmoittajan mukaan *telepalveluiden myyntiedustuksen* markkinoiden koko Suomessa vuonna 2011 oli noin [200 000–400 000] liittymää, ja markkinoiden kokonaisarvo oli noin [10–20] miljoonaa euroa. Ilmoittajan arvion mu-

kaan Elisän markkinaosuus vuonna 2011 oli noin [10–30] % ja kaupan koh-
teiden yhteensä [noin 10–30] %.

4.3 Yrityskaupan mahdollisten kilpailuvaikutusten alustava arviointi

58. Ilmoittaja katsoo, että yritysjärjestelyn seurauksena ei synny määräävää markkina-asemaa eikä yrityskauppa olennaisesti estä tehokasta kilpailua millään ilmoitetuista markkinoista. Yrityskauppa ei ilmoittajan näkemyksen mukaan muuta valtakunnallista eikä paikallista kilpailutilannetta. Ilmoittajan mukaan yrityskaupan osapuolilla on ollut vain vähäistä toimintaa toistensa perinteisillä toimialueilla, eivätkä ne ole toistensa tärkeimpiä kilpailijoita. Kaikilla markkinasegmenteillä osapuolilla on vähintään kaksi vahvaa valtakunnallista kilpailijaa, TeliaSonera ja DNA.
59. Eräät osapuolten kilpailijat ovat lausunnoissaan esittäneet, että kiinteässä verkossa ja mobiiliverkossa tarjottavat laajakaistapalvelut olisivat toisiaan korvaavia ja niitä tulisi siten arvioida yhtenä kokonaisuutena. Lisäksi eräät kilpailijat ovat esittäneet, että laajakaistapalveluiden markkinat ovat pikemminkin alueelliset kuin valtakunnalliset. Siten Elisän markkinaosuus nousee yrityskaupan myötä tietyillä alueilla, erityisesti Joensuun seudulla ja lähikunnissa varsin korkeaksi. Kilpailijat ovat myös esittäneet, että Elisän jo nykyisellään vahva asema niin sanotuissa tuplalaajakaistoissa (kiinteä ja mobiili laajakaistaliittymä) vahvistuu kaupan myötä entisestään.
60. Eräät osapuolten kilpailijat ovat lausunnoissa esittäneet, että yrityskaupan kilpailuvaikutuksia tulisi arvioida laajemmilla matkaviestinpalveluiden markkinoilla. Eräät kilpailijat ovat myös esittäneet, että Elisalla olisi jo ennen yrityskauppaa määräävä markkina-asema mobiililaajakaistapalveluissa.
61. Lausunnoissa on tuotu esiin myös yrityskaupassa Elisalle siirtyvä merkittävä omistusosuus Datamessa, joka on itsenäinen langattomia laajakaistapalveluita Suomessa tarjoava verkkoyritys. Eräät lausunnonantajat ovat esittäneet, että Datamen päätyminen Elisän vaikutuspiiriin vahvistaisi merkittävästi Elisän markkina-asemaa mobiilimarkkinoilla ja estäisi olennaisesti tehokasta kilpailua.
62. Osa lausunnonantajista on pitänyt yrityskauppaa erityisen haitallisena kansallisten runkoverkkopalveluiden markkinoilla. Yrityskaupan seurauksena Elisa saa merkittävän omistusosuuden FNE Finlandissa, joka usean lausunnonantajan mukaan on ainoa operaattoreista riippumaton runkoverkko-yhteyksien tarjoaja Suomessa.
63. Lisäksi osapuolten kilpailijat ovat esittäneet, että sekä masto- että transmissioyhteyksien markkinoita tulisi tarkastella alueellisesti, ja että yrityskaupan seurauksena Elisalle saattaa syntyä kaupan kohteiden toimialueilla

määrävä markkina-asema, joka on omiaan olennaisesti heikentämään kilpailijoiden asemaa näillä alueilla ja myös valtakunnallisesti.

64. Osassa saaduista lausunnoista on lisäksi esitetty, että yrityskaupalla saattaa olla merkittäviä haitallisia kilpailuvaikutuksia myös muilla edellä kuvatuilla markkinoilla.
65. Ilmoittaja on asiassa saatuihin lausuntoihin antamassaan vastineessa kiistänyt kaikki esitetyt väitteet ja katsoo, ettei yrityskauppa johda kilpailun olennaiseen estymiseen millään mahdollisilla relevanteilla markkinoilla Suomessa.
66. Ottaen huomioon edellä esitetyt markkinoiden rakennetta sekä yrityskaupan osapuolten ja kolmansien välistä kilpailutilannetta koskevat havainnot Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsoo, että yrityskaupan kilpailuvaikutuksia yrityskaupan kannalta relevanteilla markkinoilla on edelleen selvitettävä.

4.4 Johtopäätös

67. Alustavan tarkastelun perusteella yrityskauppa saattaa aiheuttaa haitallisia kilpailuvaikutuksia edellä kuvatulla tavalla useilla markkinoilla. Tästä syystä on tarpeen selvittää täsmällisemmin relevanttien markkinoiden määrittelyä ja yrityskaupan kilpailuvaikutuksia näillä markkinoilla. Asiassa on aiheellista tutkia yrityskaupan kilpailuvaikutuksia yksityiskohtaisesti jatkoselvityksessä.

5. RATKAISU

68. Kilpailuvirasto ryhtyy asiassa jatkoselvitykseen, jossa tutkitaan, estääkö käsiteltävänä oleva yrityskauppa kilpailulain 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla olennaisesti tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määrävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä.

6. SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

69. Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24 ja 26 §.

7. MUUTOKSENHAKU

70. Kilpailulain 44 §:n perusteella tähän Kilpailuviraston päätökseen ei saa haakea muutosta valittamalla. Lisätietoja päätöksestä antaa erikoistutkija Keijo Ranta, puhelin 029 505 3365, sähköposti keijo.ranta@kkv.fi.

Ylijohtaja Timo Mattila

Erikoistutkija Keijo Ranta

Jakelu:

Elisa Oyj
c/o Asianajotoimisto Borenius Oy:
asiamies